

УДК 351.74(477)

СТАН ДОСЛІДЖЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ПРОТИДІЇ ПІДРОЗДІЛАМИ ЗАХИСТУ ЕКОНОМІКИ ЗЛОЧИНАМ У СФЕРІ ОБІГУ ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ В НАУКОВІЙ ПЛОЩИНІ

Чиж Сергій Анатолійович,

здобувач Харківського національного університету внутрішніх справ,

пр. Льва Ландау, 27, м. Харків, 61080, Україна

e-mail: s.chij82@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4296-3246>

Мета. Метою дослідження є здійснення наукового генезису оперативно-розшукової протидії підрозділами захисту економіки злочинам у сфері обігу побутових відходів, з'ясування прогалин у науковому забезпеченні розроблюваного напрямку та надання пропозицій щодо їх усунення. **Методика.** Методика включає детальний комплексний аналіз та узагальнення наявного науково-теоретичного матеріалу із піднятої проблематики на основі якого робляться обґрунтовані світоглядні висновки та рекомендації щодо розкриття сутності досліджуваних понять. **Результати.** В статті зроблено висновок про те, що вченими-юристами до цього часу розглядалися різносторонні теоретично-прикладні аспекти функціонування сфери обігу побутових відходів, зокрема кримінально-процесуальні особливості протидії злочинам у даній сфері. Проте, до цього часу спеціального дослідження питання оперативно-розшукової протидії підрозділами захисту економіки злочинам у сфері обігу побутових відходів, зокрема у науковій площині, ще не було здійснено. **Наукова новизна.** Визначено, що серед фахівців у сфері оперативно-розшукової діяльності тематика оперативно-розшукової протидії підрозділами захисту економіки злочинам у сфері обігу побутових відходів ще ґрунтовно не досліджувалася. **Практична значимість.** Результати дослідження будуть сприяти кращому розумінню науковцями, які із питань організаційно-правових та тактичних засад оперативно-розшукової протидії підрозділами захисту економіки злочинам у сфері обігу побутових відходів потребують подальших досліджень.

Ключові слова: науковий генезис, оперативно-розшукова протидія, підрозділи захисту економіки, злочини у сфері обігу побутових відходів.

S. A. Chyzh

postgraduate student of the Kharkiv National University of Internal Affairs,

L. Landau avenue, 27, Kharkiv, 61080, Ukraine, e-mail: s.chij82@gmail.com

THE STATUS OF RESEARCH OF OPERATIONAL RESEARCH COUNTERACTION BY THE ECONOMICAL PROTECTION UNITS IN THE FIELD OF DOMESTIC WASTES IN THE SCIENTIFIC PLANE

Goal. The purpose of the research is to realize the scientific genesis of operational and investigative counteraction by the units of economic protection to crimes in the field of circulation of household wastes, to find gaps in the scientific support of the developed direction and to provide proposals for their elimination. **Method.** The methodology includes a detailed comprehensive analysis and synthesis of available scientific and theoretical material on the raised issues, on the basis of which grounded worldview conclusions and recommendations on disclosure of the essence of the studied concepts are made. **Results** The article concludes that the scholar-lawyers until then considered the various theoretical and applied aspects of the functioning of the sphere of circulation of household wastes, in particular the criminal-procedural features of counteraction to crimes in this area. However, by this time, a special study of the issue of operational and investigative counteraction by the economic protection units to crimes in the field of domestic waste treatment, in particular in the scientific field, has not yet been implemented. **Scientific novelty.** It was determined that among the specialists in the field of operational and investigative activities the subjects of operational and search counteraction of the economic protection units to crimes in the field of domestic waste treatment were not thoroughly investigated. **Practical significance.** The results of the study will promote better understanding by scientists, who need further research on the organizational, legal and tactical principles of operational and investigative counteraction by the economic protection units to crimes in the field of domestic waste management.

Key words: scientific genesis, operational-search counteraction, economic protection units, crimes in the sphere of domestic waste management.

Постановка проблеми. В умовах побудови сучасної правової держави першочергового значення набувають проблеми захисту її громадян від злочинних посягань, а також протидії спробам криміналізації суспільства, нейтралізації негативних соціальних тенденцій.

У цьому контексті особливо актуальними стають питання стримування і обмеження злочинності [1, с. 297], в тому числі у сфері обігу побутових відходів.

У контексті розгляду обраної тематики варто навести слушну думку М.В. Стацака про те, що одним із дієвих і традиційних напрямів удосконалення протидії злочинам є покращення теоретичного забезпечення, що досягається за допомогою приділення їй з боку науковців належної уваги, зокрема під час здійснення наукового генезису [2, с. 10].

Таким чином, зважаючи на актуальність даної тематики для суспільства в цілому та кожного громадянина, що підтверджують науково-обґрунтовані умовиводи фахівців-екологів про те, що одним із найвагоміших чинників екологічного ризику є незаконне поводження з побутовими відходами), зроблено висновок про нагальну потребу дослідження тематики оперативно-розшукової протидії підрозділами захисту економіки злочинам у сфері обігу побутових відходів, зокрема в науковій площині.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Різні екологічно-природоресурсні, кримінально-правові, криміналістичні, кримінологічні, процесуальні та оперативно-розшукові аспекти виявлення, превенції та розслідування порушень законодавства у сфері обігу побутових відходів розглядалися у наукових працях різного рівня О.М. Бандуркою, В.І. Василичуком, О.В. Горобець, А.В. Губською, І.С. Дулином, В.П. Захаровим, О.П. Ігнатенком, Т.П. Козаченко, М.М. Перепелицею, В.Д. Пчолкіним, М.С. Самойлік, Л.П. Скалозубом, М.В. Стацаком, В.Є. Тарасенком, Н.О. Хижняковою, І.А. Федчаком, Т.І. Шевченко, В.В. Шендриком, В.О. Юрескул та ін.

Аналіз теоретичних розробок перелічених та інших вчених із урахуванням змін та доповнень, які відбулись останніми роками в еколого-кримінальному, процесуальному та оперативно-розшуковому законодавстві, а також існуюча оперативна обстановка у досліджуваній сфері свідчить, по-перше, про наявність упущень у науковому забезпеченні діяльності підрозділів захисту економіки у частині оперативно-розшукової протидії злочинам у сфері обігу побутових відходів; по-друге, про актуальність і своєчасність розгляду досліджуваного питання.

Постановка завдання. Метою статті є здійснення наукового генезису оперативно-розшукової протидії підрозділами захисту економіки злочинам у сфері обігу побутових відходів, з'ясування прогалин у науковому забезпеченні розроблюваного напрямку та надання пропозицій щодо їх усунення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналізуючи юридичну літературу з різних спеціальностей (08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка; 08.00.06 – економіка природокористування та охорони навколишнього природного середовища; 12.00.06 – земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право; 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право; 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність; 25.00.02 – механізми державного управління та ін.) зроблено висновок, що теоретичні засади проблематики оперативно-розшукової протидії підрозділами захисту економіки злочинам у сфері обігу побутових відходів виходять за межі спеціальності 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність, що зумовлює необхідність вивчення ширшого кола робіт для отримання науково-об'єктивних умовиводів.

Отже, вважаємо доцільним шляхом використання дедуктивного методу з'ясувати стан наукової розробленості тематики оперативно-розшукової протидії підрозділами захисту економіки злочинам у сфері обігу побутових відходів. Опираючись на вказаний метод спочатку розглянемо окремі положення робіт зі спеціальностей 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка; 08.00.06 – економіка природокористування та охорони навколишнього природного

середовища; 12.00.06 – земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право та 25.00.02 – механізми державного управління. Так, М.С. Самойлік у кандидатській дисертації на тему «Економічний механізм управління сферою поводження з твердими побутовими відходами на регіональному рівні» зі спеціальності 08.00.05 «Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка» запропонувала методичні підходи до оцінювання ефективності управління сферою поводження з твердими побутовими відходами у системі вимог сталого розвитку. Крім того, нею обґрунтовано напрями вдосконалення організаційного та фінансово-економічного забезпечення управління сферою поводження з твердими побутовими відходами на регіональному рівні [3].

Далі слід приділити увагу групі вчених у сфері економіки природокористування та охорони навколишнього природного середовища. Так, О.В. Горобець у кандидатській дисертації на тему «Еколого-економічні аспекти поводження з твердими побутовими відходами особистих селянських господарств» досліджено теоретико-методичні та прикладні положення щодо оптимізації поводження з твердими побутовими відходами особистих селянських господарств з урахуванням еколого-економічних критеріїв. З огляду на досліджувану тематику становить інтерес запропонована О.В. Горобець методика розрахунку збитків, спричинених забрудненням повітря внаслідок розміщення відходів на звалищах [4].

Інший вітчизняний учений І.С. Дулін у кандидатській дисертації на тему «Еколого-економічні засади використання та знешкодження твердих побутових відходів» також надав авторську методику розрахунку комплексної оцінки еколого-економічних збитків, завданих звалищами твердих побутових відходів, та наукове бачення стосовно реформування законодавчо-нормативного поля в напрямі екологізації еколого-економічних відносин, які виникають у процесі перероблення, складання та утилізації твердих побутових відходів [5].

Також заслуговує на увагу кандидатська дисертація О.П. Ігнатенка на тему «Економіко-екологічні аспекти поводження з твердими побутовими відходами в Україні», у якій останнім здійснено класифікацію факторів і наслідків впливу об'єктів поводження з твердими побутовими відходами на навколишнє природне середовище в Україні, яка ґрунтується на визначенні забруднення навколишнього природного середовища у разі захоронення та спалювання відходів означеного виду. Водночас, останнім визначено заходи нормативно-правового забезпечення дослідженої сфери та удосконалено економічні механізми поводження з твердими побутовими відходами [6].

У кандидатській дисертації Н.О. Хижнякової на тему «Інвестиційне забезпечення реформування систем поводження з твердими побутовими відходами» ґрунтовно охарактеризовано стан національної системи поводження з побутовими відходами в Україні, регіональної та локальної систем поводження з цими відходами у Рівненській області. Автором запропоновано концепцію вибору варіанта реформування регіональної системи поводження з ТПВ та концептуальні підходи щодо залучення необхідних для цього інвестиційних ресурсів [7]. На жаль, вказана робота була виконана у 2005 році, тому значна частина її положень, зокрема у частині стану національної системи поводження з побутовими відходами в Україні, вже не відповідають реаліям сьогодення.

Ще однією роботою, на яку, з урахуванням теми статті, потрібно звернути увагу, є кандидатська дисертація Т.І. Шевченко на тему «Організаційно-економічні засади формування еколого-орієнтованої системи управління вторинними ресурсами». У ній вказаний автор удосконалив методику вибору найбільш ефективного варіанту поводження з твердими побутовими відходами, яка передбачає комплексне врахування еколого-економічного результату та збитку за всіма етапами життєвого циклу продукту [8].

В результаті аналізу наукових робіт зі спеціальності 12.00.06 «Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право» зроблено умовивід про доцільність виділення дисертації В.О. Юрескул на тему «Правове регулювання поводження з побутовими відходами в Україні», в якій:

– наведено пропозиції щодо удосконалення законодавчих вимог стосовно поводження з побутовими відходами з урахуванням національного, європейського та міжнародного досвіду правотворчої та правозастосовної діяльності у даній сфері;

– досліджено особливості функціональних та економіко-правових гарантій забезпечення екологічної безпеки у сфері поводження з побутовими відходами;

– проаналізовано особливості застосування заходів юридичної відповідальності до суб'єктів правопорушень у галузі поводження з побутовими відходами [9].

Серед наукових робіт зі спеціальності 25.00.02 «Механізми державного управління» варто зупинити науковий погляд на кандидатській дисертації Т.П. Козаченко на тему «Механізми реалізації державної політики у сфері поводження з твердими побутовими відходами». Зокрема остання визначила результативність механізмів реалізації державної політики у сфері поводження з ТПВ в Україні й оцінювання процесів їх накопичення, а також теоретично обґрунтувала та запропонувала структурно-функціональну модель вдосконалення механізмів реалізації державної політики у сфері поводження з побутовими відходами (передумови, теоретичні підходи та принципи, змістові та процесуальні складові) [10].

Отже, проведений аналіз робіт еколого-економічної та земельно-природоресурсної спрямованості дає змогу зробити умовивід про те, що, переліченими та іншими науковцями зважаючи на предмет їхніх досліджень (економічний механізм управління сферою поводження з твердими побутовими відходами; правове регулювання поводження з побутовими відходами та ін.) з об'єктивних причин не приділялася увага оперативно-розшуковій протидії злочинам у сфері обігу побутових відходів. Водночас, роботи вчених перелічених галузей права становлять теоретичне підґрунтя для тематики оперативно-розшукової протидії підрозділами захисту економіки злочинам у сфері обігу побутових відходів, оскільки розгляд певних аспектів означеної тематики (правове регулювання досліджуваного напрямку роботи, оперативно-розшукова характеристика злочинів у сфері обігу побутових відходів та ін.) є неможливим без вивчення наявних напрацювань по суміжним питанням.

Далі варто приділити увагу роботам кримінально-процесуальної спрямованості, до яких, зважаючи на предмет їхнього дослідження, відносяться публікації вчених у сферах кримінального права, кримінології, кримінально-виконавчого права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Проведений аналіз загальноюридичної та спеціальної літератури показав, що станом на сьогодні найбільш близькими до розроблюваної тематики є докторська дисертація В.К. Матвійчука на тему «Кримінально-правова охорона навколишнього природного середовища: проблеми законодавства, теорії та практики» та кандидатська дисертація А.М. Шульги на тему «Кримінально-правова охорона земель від забруднення або псування» у сфері кримінального права, а також та ряд публікації вчених у сфері оперативно-розшукової діяльності (А.В. Баб'яка, О.І. Голиша, А.В. Губської, В.П. Захарова, М.В. Сташак, В.В. Шендрика та ін.).

Так, аналізуючи основні положення дисертаційного В.К. Матвійчука варто відзначити, що його робота була першим в Україні (після оновлення у 2001 р. кримінального законодавства) комплексним і системним дослідженням проблем кримінально-правової охорони навколишнього природного середовища. В ній з урахуванням міжнародного, вітчизняного і зарубіжного досвіду висунуто низку концептуальних теоретичних та практичних положень і висновків щодо: кримінально-правової охорони навколишнього природного середовища; заходів з удосконалення законодавства і правозастосовної діяльності в означеній сфері; тенденцій сучасної кримінально-правової політики в аналізованій сфері. Зокрема, з огляду на досліджувану проблематику заслуговують на увагу умовиводи В.К. Матвійчука стосовно необхідності доповнення Кримінального кодексу України статтею, у якій буде передбачено кримінальну відповідальність за нежиття заходів щодо ліквідації твердих відходів [11].

Крім В.К. Матвійчука, у перші роки після оновлення кримінального законодавства тематику кримінально-правових засобів охорони навколишнього середовища, зокрема земель від забруднення та псування, на рівні кандидатської дисертації розробляв А.М. Шульги. Зокрема, означеним автором проаналізовано питання щодо засобів вчинення злочинного забруднення або псування земель, в результаті чого до них запропоновано відносити всі речовини, відходи, інші матеріали, які характеризуються шкідливістю для життя, здоров'я людей або інших об'єктів природи. Крім того, вказаним вченим акцентовано увагу на тому, що деякі речовини, відходи чи

інші матеріали створюють небезпеку для людей або довкілля лише при значній їх концентрації. У зв'язку з цим, А.М. Шульгою наголошено на потребі використовувати нормативи гранично допустимих концентрацій та закріплені на нормативному рівні закріпити положення про те, що шкода життю, здоров'ю людей або довкіллю може бути заподіяна не тільки суто шкідливими для життя, здоров'я людей або довкілля речовинами, відходами чи іншими матеріалами, але й такими, що у звичайних умовах не завдають шкоди, а стають небезпечними для людей чи довкілля при їх значній концентрації [12, с. 18].

Підводячи підсумок щодо значення дисертаційних досліджень В.К. Матвійчука та А.М. Шульги для розробки обраної тематики варто зазначити, що їхні роботи безумовно становлять інтерес у науково-нормативному аспекті, проте у них не вирішувалися проблеми, пов'язані саме із оперативно-розшуковою протидією підрозділами захисту економіки злочинам у сфері обігу побутових відходів.

Продовжуючи розгляд праць кримінально-процесуальної спрямованості далі доцільно більш детально розглянути публікації вчених у сфері оперативно-розшукової діяльності (А.В. Баб'яка, О.І. Голиша, А.В. Губської, В.П. Захарова, М.В. Стащак, В.В. Шендрика та ін.). Одразу зазначимо, що одним із перших монографічних досліджень, де фрагментарно вивчалися окремі аспекти оперативно-розшукової протидії підрозділами захисту економіки злочинам у сфері обігу побутових відходів, була праця авторського колективу (А.В. Баб'як, А.В. Губська, М.В. Стащак та ін.) на тему «Оперативно-розшукова протидія злочинам у сфері житлово-комунального господарства». У цій роботі вперше у оперативно-розшуковій площині надається характеристика злочинів, які найчастіше вчиняються у житлово-комунальній сфері, зокрема, пов'язаних із незаконним обігом побутових відходів [13].

Через декілька років після опублікування монографічного дослідження на тему «Оперативно-розшукова протидія злочинам у сфері житлово-комунального господарства» (2013 рік) колектив авторів у складі О.І. Голиша, С.М. Бортника, М.В. Стащак та В.В. Шендрика частково приділив увагу розроблюваній тематиці у монографії на тему «Теорія і практика оперативно-розшукової протидії злочинам у сфері водокористування». Зокрема, згаданим авторським колективом у рамках дослідження проблемних аспектів оперативно-розшукової протидії підрозділами захисту економіки злочинам у сфері водокористування наголошено на необхідності превенції забруднення водних об'єктів (моря, річок, озер, водосховищ, ставків, каналів, водоносних горизонтів тощо) побутовими відходами, а також притягнення винних до відповідальності [14].

Таким чином, можна резюмувати, що і серед фахівців у сфері оперативно-розшукової діяльності тематика оперативно-розшукової протидії підрозділами захисту економіки злочинам у сфері обігу побутових відходів ще ґрунтовно не досліджувалася.

Результати дослідження будуть сприяти кращому розумінню науковцями які із питань організаційно-правових та тактичних засад оперативно-розшукової протидії підрозділами захисту економіки злочинам у сфері обігу побутових відходів потребують подальших досліджень.

Висновки. Підсумовуючи наведене у цій статті зроблено висновок про те, що вченими-юристами до цього часу розглядалися різносторонні теоретично-прикладні аспекти функціонування сфери обігу побутових відходів, зокрема кримінально-процесуальні особливості протидії злочинам у даній сфері. Проте, до цього часу спеціального дослідження питання оперативно-розшукової протидії підрозділами захисту економіки злочинам у сфері обігу побутових відходів, зокрема у науковій площині, ще не було здійснено.

Список використаних джерел

1. Стащак М.В. Теоретичні засади визначення поняття «протидія злочинності» / М.В. Стащак. Напрямки удосконалення протидії правопорушенням у сфері господарської діяльності: матеріали міжнародної науково-практич. конф. (2-3 грудня 2011 р.). Ірпінь, 2011. С.297-300.
2. Стащак М.В. Оперативно-розшукові форми протидії злочинам: монографія. Харків: ХНУВС, 2016. 420 с.

3. Самойлік М.С. Економічний механізм управління сферою поводження з твердими побутовими відходами на регіональному рівні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 08.00.05 «Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка». Полтава, 2010. 20 с.
4. Горобець О.В. Еколого-економічні аспекти поводження з твердими побутовими відходами особистих селянських господарств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 08.00.06 «Економіка природокористування та охорони навколишнього природного середовища». Луцьк, 2011. 21 с.
5. Дулин І.С. Еколого-економічні засади використання та знешкодження твердих побутових відходів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 08.00.06 «Економіка природокористування та охорони навколишнього природного середовища». Луцьк, 2009. 20 с.
6. Ігнатенко О.П. Економіко-екологічні аспекти поводження з твердими побутовими відходами в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 08.00.01 «Економіка природокористування і охорони навколишнього середовища». К., 2004. 19 с.
7. Хижнякова Н.О. Інвестиційне забезпечення реформування систем поводження з твердими побутовими відходами : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 08.00.01 «Економіка природокористування і охорони навколишнього середовища». Луцьк, 2005. 19 с.
8. Шевченко Т.І. Організаційно-економічні засади формування еколого-орієнтованої системи управління вторинними ресурсами : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 08.00.06 «Економіка природокористування та охорони навколишнього природного середовища». Суми, 2011. 20 с.
9. Юрескул В.О. Правове регулювання поводження з побутовими відходами в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.06 «Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право». К., 2008. 19 с.
10. Козаченко Т.П. Механізми реалізації державної політики у сфері поводження з твердими побутовими відходами : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 25.00.02 «Механізми державного управління». О., 2011. 20 с.
11. Матвійчук В.К. Кримінально-правова охорона навколишнього природного середовища: проблеми законодавства, теорії та практики : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право». К., 2008. 40 с.
12. Шульга А.М. Кримінально-правова охорона земель від забруднення або псування : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право». Х., 2004. 20 с.
13. Оперативно-розшукова протидія злочинам у сфері житлово-комунального господарства : монографія / [А.В. Баб'як, А.В. Губська, М.В. Стащак та ін.]; за заг. наук. ред. В.В. Шендрика. Львів: Галицька видавнича спілка, 2013. 170 с.
14. Теорія і практика оперативно-розшукової протидії злочинам у сфері водокористування : монографія / [О.І. Голиш, С.М. Бортник, М.В. Стащак, В.В. Шендрик]; за заг. наук. ред. В.В. Шендрика. Харків : Панов, 2016. 172 с.

References

1. Stashchak M.V. Teoretychni zasady vyznachennia poniattia «protydiia zlochynnosti». Napriamku udoskonalennia protydii pravoporushenniam u sferi hospodarskoi diialnosti: materialy mizhnarodnoi naukovo-praktych. konf. (2-3 hrudnia 2011 r.). Irpin, 2011. S. 297-300.
2. Stashchak M.V. Operatyvno-rozshukovi formy protydii zlochynam : monohrafiia. Kharkiv: KhNUVS, 2016. 420 s.
3. Samoilik M.S. Ekonomichniy mekhanizm upravlinnia sferoiu povodzhennia z tverdymy pobutovymy vidkhodamy na rehionalnomu rivni : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. yuryd. nauk : spets. 08.00.05 «Rozvytok produktyvnykh syl i rehionalna ekonomika». Poltava, 2010. 20 s.
4. Horobets O.V. Ekoloho-ekonomichni aspekty povodzhennia z tverdymy pobutovymy vidkhodamy osobystykh selianskykh hospodarstv : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. yuryd.

nauk : spets. 08.00.06 «Ekonomika pryrodokorystuvannia ta okhorony navkolyshnoho pryrodnoho seredovyshcha». Lutsk, 2011. 21 s.

5. Dulyn I.S. Ekoloho-ekonomichni zasady vykorystannia ta zneshkodzhennia tverdych pobutovykh vidkhodiv : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. yuryd. nauk : spets. 08.00.06 «Ekonomika pryrodokorystuvannia ta okhorony navkolyshnoho pryrodnoho seredovyshcha». Lutsk, 2009. 20 s.

6. Ihnatenko O.P. Ekonomiko-ekolohichni aspekty povodzhennia z tverdymy pobutovymy vidkhodamy v Ukraini : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. yuryd. nauk : spets. 08.00.01 «Ekonomika pryrodokorystuvannia i okhorony navkolyshnoho seredovyshcha». K., 2004. 19 s.

7. Khyzhniakova N.O. Investytsiine zabezpechennia reformuvannia system povodzhennia z tverdymy pobutovymy vidkhodamy : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. yuryd. nauk : spets. 08.00.01 «Ekonomika pryrodokorystuvannia i okhorony navkolyshnoho seredovyshcha». Lutsk, 2005. 19 s.

8. Shevchenko T.I. Orhanizatsiino-ekonomichni zasady formuvannia ekoloho-orientovanoi systemy upravlinnia vtorynnymy resursamy : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. yuryd. nauk : spets. 08.00.06 «Ekonomika pryrodokorystuvannia ta okhorony navkolyshnoho pryrodnoho seredovyshcha». Sumy, 2011. 20 s.

9. Yureskul V.O. Pravove rehulivannia povodzhennia z pobutovymy vidkhodamy v Ukraini : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. yuryd. nauk : spets. 12.00.06 «Zemelne pravo; ahrame pravo; ekolohichne pravo; pryrodoresursne pravo». K., 2008. 19 s.

10. Kozachenko T.P. Mekhanizmy realizatsii derzhavnoi polityky u sferi povodzhennia z tverdymy pobutovymy vidkhodamy : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. yuryd. nauk : spets. 25.00.02 «Mekhanizmy derzhavnoho upravlinnia». O., 2011. 20 s.

11. Matviichuk V.K. Kryminalno-pravova okhorona navkolyshnoho pryrodnoho seredovyshcha: problemy zakonodavstva, teorii ta praktyky : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia dokt. yuryd. nauk : spets. 12.00.08 «Kryminalne pravo ta kryminolohiia; kryminalno-vykonavche pravo». K., 2008. 40 s.

12. Shulha A.M. Kryminalno-pravova okhorona zemel vid zabrudnennia abo psuvannia : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. yuryd. nauk : spets. 12.00.08 «Kryminalne pravo ta kryminolohiia; kryminalno-vykonavche pravo». Kh., 2004. 20 s.

13. Operatyvno-rozshukova protydiia zlochynam u sferi zhytlovo-komunalnoho gospodarstva : monohrafiia / [A.V. Bab`iak, A.V. Hubska, M.V. Stashchak ta in.]; za zah. nauk. red. V.V. Shendryka. Lviv: Halytska vydavnycha spilka, 2013. 170 s.

14. Teoriia i praktyka operatyvno-rozshukovoi protydii zlochynam u sferi vodokorystuvannia : monohrafiia / [O.I. Holysh, S.M. Bortnyk, M.V. Stashchak, V.V. Shendryk]; za zah. nauk. red. V.V. Shendryka. Kharkiv: Panov, 2016. 172 s.

Надійшла до редакції 7 грудня 2018 р.

